

Stavanger Arbeiderparti

Program 2019-23

Utkast

FELLESSKAP / FORANKRING / FORNYELSE

Vi er her. For deg. For dine.

Kjære velger: Arbeiderpartiet setter seg høye mål for deg og dine. Det politiske arbeidet vi skal utføre, kommer av tillitserklæringen du som velger gir oss. Tillit til å arbeide for deg og dine.

Hva betyr det? Det betyr at vi skal arbeide for tryggheten der du bor, for gaten din og nærmiljøet. Det betyr at vi skal arbeide for trivselen og kompetansen i barnehagen ungene dine går i, for den psykiske helsen i skolen, den som ligger til grunn for all god læring. Det betyr at vi skal gjøre en jobb for arbeidsplassen din, for rettighetene du har og for helsen din. Det betyr at vi skal arbeide for aktivitet og trivsel i alderdommen. Det betyr at vi kommer med en ambisiøs klimapolitikk.

Vi er her for å se deg og dine. Vi skal legge til rette for at vi er sterke sammen kjære velger, for visjonene du og familien din har, for drømmene du har for bedriften din, og vi skal alltid være der når dagene ikke ble slik du ønsket at de skulle være. Kommunen vår skal ha like muligheter for alle – uavhengig av sosial bakgrunn, alder, kjønn, etnisk bakgrunn og seksuell legning. Vi skal være en mangfoldig by med en åpen port og som engasjerer seg utenfor egen kommune.

Vi er sterkt bekymret over de økende ulikhetene i samfunnet. Stavanger ligger på topp over inntektsforskjeller i Norge, og dette skjer samtidig med at barnefattigdommen øker mer i kommunen vår enn noe annet sted i landet. Vi er ikke ute etter et samfunn hvor alle er like, men vi ønsker et samfunn som behandler og belønner rettferdig. Vi vet at forskjeller mellom mennesker er inspirerende, men sosiale ulikheter skaper en vanskelig hverdag. Arbeiderpartiet har lang tradisjon for å drive omsorgs-

full politikk; du kan være trygg på at vi stiller til valg for å snu dagens utvikling.

Når vi sier at alle skal med, innebærer det at vi vil at alle barn skal ha noen å være sammen med og ikke bli stående igjen, usikre og alene. Når vi sier at rettferdighet er en kjerneverdi for oss, så innebærer det at det ikke er saldoen på kontoen din som skal avgjøre om du får sykehjemsplass eller om ungene dine kan delta på fritidsaktiviteter. Når vi sier at din gode helse er en forutsetning for at samfunnet skal fungere, så betyr det at vi ikke vil se unge mennesker gå kvalme til skolen fordi de er redde for å bli mobbet. Når vi sier at våre eldre skal respekteres og ses som en ressurs, så betyr det at vi ønsker å lytte til de som overleverte oss kunnskapen vi har, og gi dem en verdig hverdag. Når vi sier at vi setter fellesskapet i førersetet, innebærer det at vi tror på en solidarisk hverdag hvor du og jeg drar dette lasset sammen.

Vi er her for å lytte til deg og dine. Vi tror du er glad i stedet hvor du bor, vi tror du ønsker å bevare og utvikle Stavanger. Vi stiller til valg og spør om din tillit. Tiden er inne for fornying. Etter 24 år med Høyre ved roret, trenger Stavanger nye løsninger for et mer omsorgsfullt og rettferdig samfunn. Et samfunn med tydelige fellesskapsløsninger for oss alle. Vi vet at vår felles trivsel bygger på din opplevelse av trygghet og identitet. Vi går til valg i 2019 med en ambisiøs tanke om fornyelse, både av eget parti og av livet i kommunen vår.

Her er vårt program, kjære velger. Vi håper du vil vurdere løsningene våre. Vi har arbeidslysten, vi har folkene, vi er sterke i troen: *Heia Stavanger!*

Våre barn og våre ungdommer

Alle barn skal ha like muligheter til å bli hva de vil, uansett hvem foreldrene er, hva de gjør, eller hvor i byen de bor. Dette er grunnlaget for vår oppvekstpolitikk. Alle barn og unge har også rett til å ha det trygt i barnehagen og på skolen. Arbeiderpartiet er en garantist for en styrking av fellesskolen.

Barnehage

Gode barnehager gir barn en god start. Gode barnehager bidrar også til likestilling og inkludering og gjør kommunen attraktiv. Barn med særlige behov og minoritetsspråklige barn skal raskt få den hjelpen de trenger og har rett til. Vi har dyktige ansatte i offentlige og private barnehager, men bemanning og kompetanse må styrkes både for å sikre kvaliteten og for å redusere sykefravær og vikarbruk. Vi ønsker vikarordninger i offentlig regi, slik at offentlige penger går til barns og ansattes beste, ikke til bemanningsbyråer.

Stavanger har færrest andel innvandrerbarn i barnehagene sammenlignet med andre storbyer. For å sikre god inkludering og et varmt samfunn, vil vi prioritere å øke andelen innvandrerbarn i våre barnehager.

Arbeiderpartiet vil at alle ettåringer skal få tilbud om plass i barnehagen. Vi vil at barnehager i hovedsak skal drives av kommunen, med ideelle private barnehager som supplement. Vi er kritiske til høyresidens nedleggelse av offentlige barnehager, og vi vil fremskynde bygging av barnehager i byens pressområder.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- øke grunnbemanningen i barnehagen
- ha som førende prinsipp å tildele plass i nærbarnehagen
- utvide rett til barnehageplass for alle ettåringer
- nye barnehager skal være offentlige eller private-ideelle
- fremskynde bygging av barnehager i byens pressområder
- styrke Stavangerbarnehagen som nasjonal merkevare
- arbeide for at minst halvparten av de ansatte skal være barnehagelærere, og åpne for større bruk av idrettspedagoger i de offentlige barnehagene
- styrke etter- og videreutdanningstilbudet for ansatte i barnehagene, også ved å motivere assistenter til å ta fagbrev
- legge til rette for at minoritetsrådgivere i skolene involveres i nærliggende barnehager
- legge til rette for deltakelse fra idrett og frivillige organisasjoner for å fremme fysisk

aktivitet i barnehagen

- innføre søskenmoderasjon når en har barn både i barnehage og SFO
- sikre gode uteområder i alle kommunale barnehager

Skole

Fellesskolen utjevner sosiale forskjeller og gir alle barn samme muligheter. Her lærer vi hverandre å kjenne, på tvers av forskjeller. Alle barn skal, uansett bakgrunn, inkluderes i et fellesskap.

Arne Garborg sa at «Det er læreren det kjem an på. Det er læreren som gjer skulen til det han er.» Den gode læreren kan sine fag, ser hele klassen og den enkelte elev og bruker varierte arbeidsmåter for å fremme læring og trivsel for alle. Vi må vise tillit til lærerens profesjonelle skjønn, kutte unødvendig kontroll og rapportering og styrke rammene slik at det blir færre elever per lærer. Vi vil legge til rette for samarbeid med kolleger og ledelse om faglige og pedagogiske spørsmål. Satsingen på digitale verktøy i skolen må skje på lærernes premisser og til beste for elevenes læring.

Arbeiderpartiet går til valg på å videreutvikle fellesskolen. De siste åtte årene har vi sett en urovekkende økning i privatskoleplasser. Fellesskapets midler brukes best i fellesskolen. Vår tillit til hverandre er en grunnleggende verdi som fremmes av å møtes på tvers av sosial bakgrunn. Arbeiderparti sier nei til flere private skoler i vår kommune.

Lekser bør i større grad gjøres i barnas «arbeidstid» på skolen. Vi ønsker en leksehjelp-sordning tilpasset hver enkelt elev, også elever som ønsker ekstra utfordringer. På 1.- 4. trinn vil vi i samarbeid med skole og SFO utvikle en ordning med «lekserom», der det gis hjelp fra pedagoger eller fra kompetente personer fra frivillige organisasjoner. Slike lekserom kan etableres i overgang mellom skole og SFO eller i SFO, og ordningen skal være gratis.

Mye er godt i SFO. Arbeiderpartiet vil likevel ha mer konkrete retningslinjer for innhold, kompetanse og bemanning i SFO. Prisen har blitt for høy og må reduseres. Vi ønsker også fritak fra foreldrebetaling for barn med særskilte behov på 5.- 7. trinn.

Arbeiderpartiet ønsker at mest mulig av hjelpen gis i klasserommet, gjennom inkluderende modeller som ved Smiodden og Vaulen skole. Solid kompetanse er avgjørende for gode tiltak, og vi vil iverksette flere rekrutteringstiltak for å sikre nok spesialpedagogisk kompetanse. Videreutdanning i spesialpedagogikk må prioriteres i Stavangerskolens kompetanseløft.

Arbeiderpartiet vil styrke de praktiske fagene. Vi mener fokuset på karakterer og teoretiske fag har blitt for ensidig. Vi vil åpne for forsøk med fjerning av karakterer i utvalgte fag i ungdomsskolen. Teoretiseringen av praktiske fag må snus, arbeidslivsfaget i ungdomsskolen må styrkes og støtten til praktiske og estetiske fag som utfordrer barnas kreativitet, må økes. Vi ønsker tettere samarbeid med Ungt Entreprenørskap om elevbedrifter.

Arbeiderpartiet ønsker en handlingsplan for å løfte elevenes motivasjon i ungdomss-

kolen, med særlig fokus på guttene. Derfor vil vi styrke rekruttering av menn både til barnehagelærer- og lærerutdanningene - og til disse yrkene.

Arbeiderpartiet tror at skolehverdagen både blir tryggere og mer læringsrettet uten mobiltelefon, og vi ønsker derfor en mobilfri barneskole. Dissens: Ønsker å legge til «og ungdomsskole». Lærere som ønsker å benytte seg av mobiltelefonen i undervisningen vil fortsatt ha anledning til det.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- styrke rammene til skolen slik at det blir færre elever per lærer og arbeide for å redusere kravene til kontroll og rapportering
- utvikle ordning med «lekserom» på 1.-4. trinn
- prioritere tiltak for å sikre nok spesial- og sosialpedagogisk kompetanse i skolen
- utvikle en handlingsplan for å løfte elevenes motivasjon i ungdomsskolen, med særlig fokus på guttene
- styrke skolens mulighet for å kombinere læring og fysisk aktivitet, som i programmene «Aktiv Skole» og «Fysak»
- gjøre forsøk med karakterfri vurdering i ungdomsskolen
- at skoledagen på barneskolen skal være mobilfri. Dissens: stryk og erstattes med «innføre mobilfri skoledag»
- i samarbeid med skolene legge til rette for at flere med sosialfaglig bakgrunn får faste stillinger og bedre tilgang til kurs og videreutdanning. Vi ønsker et større innslag av andre yrkesgrupper som barne- og ungdomsarbeidere, vernepleiere, barnevernspedagoger og rådgivere/sosiallærere
- ansette vikarer med godkjent utdanning i faste vikarstillinger, og tilstrebe at lærere under videreutdanning sikres vikar med godkjent utdanning
- utvikle konkrete retningslinjer for innhold, kompetanse og bemanning i SFO
- redusere foreldrebetalingen for alle i SFO og innføre fritak fra foreldrebetaling for barn med særskilte behov på 5.-7. trinn
- rådgivningstjenesten ved ungdomsskolen styrkes, særlig med tanke på veiledning om yrkesfagene
- innføre rutiner som avdekker hvilke elever som ikke har tilstrekkelige svømmeferdigheter slik at disse kan få gratis svømmeopplæring
- arbeide for at alle skoler skal ha faste vaktmestre og renholdere

Rettferdige oppvekstvilkår

Stavanger har store helse- og levekårsforskjeller mellom og innad i bydelene. Arbeiderpartiet mener at familier og ungdom skal få rett hjelp til å klare seg selv - slik at de på sikt vil ha større mulighet til å ta utdanning og komme seg i lønnet arbeid.

En god psykisk helse er grunnlaget for god læring. Arbeiderpartiet er derfor sterkt bekymret over en markant økning av psykiske plager hos barn og unge. Tilbudet om hjelp er ikke godt nok, og vi vil prioritere dette feltet. Vi ønsker å styrke skolehelsetjenesten med mål om at helsesøster skal være til stede på skolen hver dag. I samarbeid med Læringsmiljøsenteret ved UiS ønsker vi også kompetanseutvikling knyttet til livsmestring i grunnskolen. Vi vil styrke det viktige arbeidet som i dag utføres av Lenden, og vi vil ha flere miljøterapeuter i skolen.

I Stavanger er det et økende antall ungdommer som deltar i kriminelle miljøer. Arbeiderpartiet ønsker å sette i gang et pilotprosjekt der vi skal gi ungdommer et alternativ til utenforskap og rusmisbruk. Målet er å få til et godt samspill mellom foreldre, skole og kommunen – samtidig som vi satser på rusfrie og sunne fritidsaktiviteter.

Barnevernet skal fange opp og gi omsorg til barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling. Arbeiderpartiet støtter opp om målene i Stavangers kvalitetsplan for barnevern. Økt samarbeid mellom helsestasjon og barneverntjeneste vil gi mer helhetlig og koordinert oppfølging av utsatte barn. Samtidig er vi bekymret over stor arbeidsbelastning med nye krav og oppgaver til de ansatte. Stor gjennomtrekk som fører til stadig skifte av saksbehandler er ikke til barns beste. Forsvarlig kapasitet, solid faglig ledelse og større rom for veiledning av ansatte er viktig for å nå målene.

Arbeiderpartiet ønsker en forpliktende samarbeidsavtale mellom barnevernet og Stavangerskolen for å medvirke til at alle barn fullfører skoleløpet.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- sikre at alle barnehager og skoler har handlingsplan mot krenking og mobbing
- prioritere kompetanseutvikling for å sikre at alle ansatte har kompetanse til å forebygge, avdekke og stanse krenking og mobbing
- styrke mobbeombudet og etablere kommunale beredskapsteam mot mobbing
- etablere rutiner for gode overganger mellom barnehage og SFO/skole, barnetrinn og ungdomstrinn, grunnskole og videregående skole
- styrke skolenes kompetanse på feltet psykisk helse, med økt tilgang til helsesøster, sosialrådgiver og PPT, og ha et større faglig fokus på psykisk helse, inkludert å vurdere psykisk helse som eget fag i ungdomsskolen
- intensivere innsatsen hvor levekårsutfordringene er størst: Hillevåg, Kvernevik og Storhaug
- styrke skolehelsetjenesten med mål om at helsesøster skal være til stede på skolen hver dag
- etablere forpliktende samarbeidsavtale mellom barnevernet og Stavangerskolen for å medvirke til at alle barn fullfører skoleløpet
- styrke det kommunale barnevernet
- gjennomføre et pilotprosjekt med ungdommer der målet er å øke skolemotivasjon, og hindre utenforskap slik at flere velger bort rus
- sikre at barn med innvandrerbakgrunn behersker norsk før skolestart
- opprette familiekoordinator etter modell av Kristiansand for å hjelpe familier som strever

Vår helse

God helse er avgjørende for å kunne leve et trygt og godt liv. Fellesskapet har ansvar for alle sin helse, og hver og en av oss har ansvar for vår egen helse. Arbeiderpartiet vil ha en helsepolitikk som legger til rette for alles rett og mulighet til å ta gode valg for egen helse og få tilbud om den beste helsehjelp når behovet melder seg. Til dette trengs en samfunnsmobilisering på bred front for folkehelse og forebygging. Arbeiderpartiet ønsker å engasjere eldre i større grad. Gjennom yrkesdeltakelse og frivillighet kan eldre bidra til fellesskapet med nyttig kunnskap og erfaring.

Forebyggende helsearbeid

Norge har lenge vært et land kjennetegnet av små sosiale forskjeller. Dette er i ferd med å endre seg. Vi ser det spesielt ved at antallet barn som vokser opp i fattige familier øker. I 2016 levde 2968 barn i lavinntektsfamilier i Stavanger. Det er en økning på hele 43,6 prosent fra årene før!

Bekjempelse av fattigdom og dårlige sosiale kår er det viktigste folkehelseiltaket for å fremme fysisk og psykisk helse. Rettferdig fordeling av ressurser og muligheter gir grobunn for tillit, trygghet, deltagelse og helse for alle. Kjernen til et godt samfunn er et fornuftig skattesystem som sikrer gode levekår for alle og gode fellesordninger, som skole og barnehage. Vi vet at et samfunn med små ulikheter fremmer høyere økonomisk vekst for alle.

Norge er et av få land i Europa som ikke tilbyr skolemat. Mat og et felles måltid gir grunnlag for god læring ved å fremme ro, sosialt samvær og læringslyst. Arbeiderpartiet mener skolemat også er et godt tiltak for å redusere ulikhet. Derfor vil vi innføre skolemat i utsatte levekårsområder. En langsiktig målsetning er at alle skoler i byen skal tilby skolemat. Maten skal være gratis.

Vi må legge til rette for å øke kunnskapen hos innbyggerne om hva de selv kan gjøre for å opprettholde god helse, hvilken teknologi de kan skaffe seg selv, hvilke hjelpemidler som finnes, og hva man kan tilrettelegge for i egen bolig for å forhindre å måtte flytte på institusjon ved funksjonsnedsettelse.

Vi vet at fysisk aktivitet er helsefremmende og helseforebyggende. Derfor vil vi prioritere flere ressurser for å tilrettelegge for at flere eldre er i aktivitet.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- styrke innsatsen mot barnefattigdom i kommunen
- knytte fritidstilbud tettere opp til skolen, gjennom styrket samarbeid med frivillige organisasjoner
- innføre skolemåltid i fellesskolen
- at barnehagene skal ha et sunt og næringsrikt mattilbud, uavhengig av hvilken barnehage barnet går i
- øke den fysiske aktivitet i barneskolen gjennom prosjekter som matematikk i gym-salen
- forebygge ensomhet gjennom utvidede sosiale aktiviteter som organiseres i samarbeid med frivillige organisasjoner

- tilrettelegging for en time daglig fysisk aktivitet for eldre på institusjon
- opprette frivillighetskoordinator som kan veilede barn og deres familier til aktivitetstilbud i kommunen

Digital hverdag for eldre

Arbeiderpartiet mener at det å mestre sin egen hverdag og bidra til fellesskapet er helt avgjørende for å leve et verdig og innholdsrikt liv. Det digitale utenforskapet øker med alderen. Derfor bør kommunen ta et større ansvar for å ruste sine innbyggere til en digital hverdag, også knyttet til offentlige tjenester.

Klarer vi å hjelpe eldre til en aktiv og innholdsrik hverdag, bidrar vi samtidig til god folkehelse. Gjennom ny teknologi og hjelp i hjemmet kan mange være selvstendige i sitt eget hjem lenger, noe som er viktig når antallet eldre i befolkningen øker.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- opprette prosjektet «Ung hjelper eldre» for å sikre kunnskapsoverføring mellom generasjoner, gi arbeidserfaring og kompetanse til yngre og for å forebygge ensomhet i begge grupper
- opprette et kommunalt servicesenter for å gi den opplæring og støtte som trengs for at eldre og andre grupper mestrer sin digitale hverdag
- etablere møtesteder som digitale kafeer, der eldre og unge kan treffes for å lære om ny teknologi
- sikre at alle omsorgsboliger har internetttilgang

Rus og psykiske lidelser

Rusomsorg må løftes frem som en av våre prioriterte oppgaver i årene som kommer. Arbeiderpartiet vil at individuell oppfølging skal være reell. Vi må gjøre mer for å hjelpe menneskene som daglig lever med et rusmisbruk innen behandlingsapparatet og gi dem et trygt sted å bo.

5-600 mennesker mister livet i selvmord hvert år. Sammenlignet med trafikkdødsfall er dette svært høyt. Det er den nest høyeste dødsårsaken blant unge mennesker i dag. Dette er et stort samfunnsproblem som Arbeiderpartiet vil gjøre noe med. Vi må derfor både forebygge og sette inn de tiltakene som virker. Vi har ingen å miste.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- styrke lavterskeltilbud til rusforebygging og ettervern, samt styrke tilbudet overfor pårørende
- sikre hjelpetilbudet K46 for unge rusmisbrukere
- utvide ordninger som gjør det enklere for tidligere rusmisbrukere å skaffe bolig
- øke tilgjengelighet til psykologtjenester i kommunen og i spesialisthelsetjenesten
- sikre gratis tannbehandling for rusmisbrukere
- styrke tilbudet om kursing til alle innbyggere innen mestring av psykiske lidelser
- utarbeide en nullvisjon mot selvmord med prioriteringer og tiltaksplan for å nå dette målet
- sikre førstehjelp ved selvmordsfare, ved at alle miljøterapeuter og helsesøstre får tilbud om Vivat-kursing

En trygg og god alderdom

Vi lever lenger, og mange eldre er i dag friske og raske. De neste 15 årene vil antallet 80+ - åringer i Stavanger dobles. De fleste ønsker å bo lengst mulig hjemme og å klare seg selv så lenge de kan. Derfor vil vi videreutvikle hjemmebaserte hjelpetilbud i tråd med satsningen "Leve hele livet". Denne tankegangen er ønsket av alle, men krever kunnskap og endringsvilje i organisasjonene. Ny teknologi kan supplere for ulike behov, og pårørende og frivillig sektor som ønsker å bidra, må i større grad få slippe til.

Samtidig med at vi blir flere eldre, og flere ønsker å bo hjemme, så er det noen som trenger omsorg som en sykehjemsplass gir. I dag er det over 80 personer på venteliste til sykehjemsplass i Stavanger. For oss er det viktig at det er nok sykehjemsplasser i kommunen til å ta vare på de som trenger det. Derfor må vi gå i gang å bygge nytt sykehjem i Stavanger.

Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for at langtidssykehjemmene har avdelinger med spesialenheter satt sammen ut fra hvilke behov pasientene har. Ved å samle pasienter med like diagnoser vil avdelingene kunne trekke til seg personell med spesialkompetanse, samt arbeide målrettet for at kompetansen på avdelingen kan spisses og foredles til pasientenes beste. Vi ønsker egne sykehjemsavdelinger for yngre demente i områder hvor det er mulighet for å gå ut på tur i nærmiljøet.

Bemanningssituasjonen på sykehjem og i hjemmetjenesten er under sterkt press. Det er behov for flere ansatte i virksomhetene, i tillegg er det svært vanskelig å rekruttere fagfolk til sektoren.

Det vil likevel ikke være nok «hender» hvis ikke kompetansen er tilstrekkelig hos den som skal yte hjelp. Sykehjemmene i Stavanger skal ha ansatt fagsykepleier med spesialutdanning og sørge for at pleiepersonell arbeider kunnskapsbasert. Fagsykepleier skal lede pårørenderåd på sykehjemmet, jobbe tett opp mot sykehjemslegen for systematisk oppfølging, og være tilknyttet Utviklingssenter for sykehjem og hjemmebaserte tjenester.

Arbeiderpartiet ønsker å innføre en «tillitsmodell» og avskaffe aktivitetsbasert inntekt i kommunen. Vi ønsker å innføre rammebudsjetter til sykehjemmene, og legge til rette for at avdelingene er drevet av selvstyrende, tverrfaglige team som er ansvarlige for tjenestene. Dermed vil pasientene ha få personer å forholde seg til, og ansatte gis større myndighet til å ta selvstendige beslutninger.

Arbeiderpartiet ønsker å ta i bruk ny teknologi i alle sykehjem slik at helsepersonell får bruke tiden sin på de oppgavene teknologi ikke kan løse. Teknologien utvikles raskt og vi ønsker å legge til rette for innovative løsninger slik at sykehjemmene til enhver tid kan skaffe seg oppdatert «hylleware».

Elever som utdanner seg innen sektoren er ofte en ubrukt ressurs. Det er behov for flere praksisplasser i utdanningsinstitusjonene, samtidig som det er mangel på ressurser på sykehjem og i hjemmebaserte tjenester. Her kan et bedre samarbeid på tvers av sektorene være med på å redusere mangelen på personell og kompetanse, samtidig som behovet for læring og praksisplasser vil kunne dekkes på en bedre måte enn i dag.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- styrke bemanningen på sykehjem og i hjemmebaserte tjenester
- øke antallet sykehjemsplasser
- legge mer vekt på forebyggende helsearbeid, inkludert økt bruk av ergoterapeuter og fysioterapeuter
- ta i bruk teknologi i hjemmebaserte tjenester for å bedre mulighetene for at de som vil bo hjemme lengre, får muligheten til det
- bruke elever og studenter som en ressurs på sykehjem, og samtidig skape praksisplasser for disse
- prøve ut aktiviteter for barnehagebarn i sykehjem
- legge til rette for at flere langtidssykehjem har avdelinger med spesialenheter satt sammen ut fra hvilke behov pasientene har
- opprette egne sykehjemsavdelinger for yngre demente og unge personer som må bo på sykehjem
- innføre en «tillitsmodell» i hjemmehjelpstjenesten
- at sykehjemmene i Stavanger skal ha ansatt fagsykepleier med spesialutdanning
- legge til rette for miljøskapende tiltak som besøkshunder og andre kjæledyr, samt sansehager, hvor beboere får mulighet til å komme seg ut i frisk luft

Det offentliges ansvar for helse

Arbeiderpartiet ønsker en sterk offentlig helsetjeneste for alle der pengene går til helsetjenester, ikke til privatisering, profitt og utbytte. Hjelp skal ikke avgjøres av betalingsvne, men av helsen og innbyggernes behov. Nåværende regjering legger til rette for mer privatisering, for eksempel gjennom ordningen med fritt behandlingsvalg og økende bruk av kommersielle aktører i omsorgstjenestene. Dette har ikke bidratt til å styrke helsetjenestene i særlig grad, det har heller økt byråkratiet. Flere private aktører øker faren for overdiagnostikk og overbehandling i det private tilbud, og vil samtidig kunne føre til mindre kapasitet og lengre køer og ventetider innenfor de offentlige sykehusene.

Det offentlige må ha strenge krav for å sikre at midlene blir brukt på en fornuftig og mest mulig effektiv måte. Samtidig kan ikke det offentlige utvikle velferdsteknologi. Dette må det private markedet utvikle. Dette er en krevende oppgave for privat sektor, og offentlige anbud er en mulighet til å fungere som katalysator for å utvikle ny teknologi på de områdene vi har bruk for det i helse- og omsorgsarbeidet.

Men for å få dette til må det forankres hos de som skal bruke denne teknologien, og de eldre skal få hjelp til vedlikehold og brukerstøtte i det daglige. Vi trenger endringsagenter som brenner for dette, og vi trenger andre enn de spisseste utviklerne i IT-bransjen som kan kreve millionlønninger. Dette må være folk som innehar viktig IT- og teknologi-kompetanse, men som allikevel har kompetanse på menneskelige relasjoner.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- prioritere finansiering av det offentlige helsevesen og de private-ideelle-aktørene fremfor kommersielle virksomheter, herunder overta driften for Boganess sykehjem
- opprette kommunale fastlegestillinger, da dette vil være rekrutteringsfremmende for unge leger som ikke ønsker eller har mulighet til å investere i en vanlig fastlegepraksis

- øke satsingen på velferdsteknologi og opprette egne stillinger for endringsagenter som er med på omorganiseringen
- videreutvikle og sikre ressurser til gjennomføringen av samhandlingsreformen slik at den tjener sitt forebyggende og helsefremmende formål

Våre arbeidsplasser, vårt næringsliv, vår kunnskapsby

I vår region heier vi på hverandre, og vi stiller opp for hverandre. Olje- og gassnæringen står sentralt i vårt næringsliv, og vil være det i lang tid fremover. Særlig vår nest største næring, en høykompetent og innovativ leverandørindustri, har de siste årene vist stor evne til omstilling og nytenking. Kunnskap og kompetanse har kommet nye næringer til gode, som fornybar energi og høyteknologisk havbruk. Vi skal fortsatt utvikle nye produkt og tjenester i vår region. Men vi trenger flere ben å stå på, og vi trenger flere arbeidsplasser. Til det skal kommunen være en aktiv tilrettelegger, for modne og for nye næringer.

Stavanger vil være en energiby for fremtiden, men også en betydelig jord- og havbrukskommune. Vi vil selv ta regien på næringsutviklingen i byen vår, og vil styrke kommunens egen avdeling. For å mobilisere folks skaperkraft og engasjement, vil vi gjøre det enklere å gjøre ideer om til virkelighet og drive små og mellomstore bedrifter. Det skal bli mer attraktivt å etablere næringsvirksomhet i Stavanger gjennom prosjektet «Fasit Stavanger». Vi skal forenkle og redusere byråkrati for bedriftene og stille større krav til saksbehandlingstid. Ved behandling av plan- og byggesaker vil vi prioritere næringsvirksomheter som vil etablere seg i sentrum.

Stavanger kommune skal sammen med statlige og fylkeskommunale virkemiddelaktører legge til rette for innovasjon og vekst i nye og etablerte bedrifter. Kommunen skal delta i internasjonalt samarbeid av relevans for næringslivet. Arbeiderpartiet vil bidra til å sikre fremtidig markedsadgang ved å støtte opp om EØS-avtalen og eksportrettede næringer.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- opprette prosjektet «Fasit Stavanger» for få til en «fast-track» for næringslivet innen byggesaker og lokasjonshenvendelser
- arbeide for å beholde nasjonale og internasjonale selskapers hovedkontor i Stavanger
- legge til rette for og profilere Stavanger for internasjonale investeringer og etableringer gjennom en sterk, aktiv og utadrettet næringsavdeling
- skape et enda mer attraktivt Stavanger for bedrifter og arbeidstakere med høy kompetanse. Dette krever samordnet satsing innen barnehage, skole, kultur og bolig
- forsterke arbeidet med å få flyttet nye statlige arbeidsplasser til kommunen
- legge til rette for sterke innovative økosystemer gjennom samlokalisering mellom offentlige kunnskapsinstitusjoner, oppstartmiljøer og bedrifter
- satse videre på sterke klynger og nettverk gjennom koordinert virkemiddelbruk og målrettet arbeidsinnsats
- legge til rette for nye næringer som datalagring og arbeide for gode rammevilkår for nye næringer
- at Stavanger skal ta en lederposisjon i Norge innenfor sirkulærøkonomien
- støtte opp om inkubatorer og kontorfellesskaper for gründervirksomhet
- utarbeide anbudsreglement som gjør at også små virksomheter kan delta i konkurranser

En attraktiv og internasjonal næringsby

Olje- og gassnæringen er viktig for Stavanger, og den vil være det i mange år fremover. Samtidig er sektoren i endring, både som følge av svingninger i markedet og som følge av nasjonale krav om å redusere klimagassutslippene. Derfor er det viktig at Stavanger gjør en storstilt innsats for å tiltrekke seg næringer også innenfor andre sektorer. Vi må gjøre mer for å få til kompetanseoverføring fra petroleums- og leverandørindustrien til andre næringer som kan vokse.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- verne om sentrumsnære industriarbeidsplasser, inkludert å sikre ekspansjonsmuligheter for Rosenberg, og legge til rette for næringspark og fortsatt industridrift på Buøy
- arbeide for at fornybarfondet Nysnø får de rammevilkårene det trenger for å bidra til omstilling
- videreutvikle Forus som et nasjonalt og internasjonalt ledende næringsområde for kombinerte virksomheter, plasskrevende industri - og varehandel
- styrke samarbeid med Norsk senter for flerkulturell verdiskaping med mål om å hjelpe etablerere med innvandrerbakgrunn

Landbruk og havbruk

Etter kommunesammenslåingen med Finnøy og Rennesøy vil vår kommune være en av landets største jordbrukskommuner og Rogalands største havbrukskommune. Stavanger vil ha en betydelig produksjon av tomater, lam, melk, fjørfe og fiskeoppdrett. Jordbruk og havbruk vil også i fremtiden være helt sentrale næringer på øyene i Nye Stavanger. Arbeiderpartiet vil sørge for at kommunen har tilstrekkelig kompetanse for å ivareta alle våre næringer. I matfylket Rogaland, med kortreiste råvarer av høy kvalitet, vil vi løfte Stavanger som Norges matby nummer én.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- sikre de langsiktige vilkårene for jordbruket gjennom et sterkt jordvern og ved å ivareta langsiktige grenser for jordbruk
- legge til rette for store og små bruk i hele kommunen
- trappe opp satsingen på sjømat- og oppdrettsnæringen i sjø og på land, samt styrke forskningsinnsatsen og undervisningskompetansen
- legge til rette for teknologioverføring fra olje- og gassnæringen for å løse utfordringer knyttet til miljø og fiskehelse i oppdrettsnæringen
- legge til rette for et mer klima- og miljøvennlig jordbruk og havbruk
- øke satsingen på bioøkonomier

Smartby

Stavanger har inntatt en posisjon som en ledende smartby. Vi vil styrke rammene til teknologi - og innovasjonskonferansen Nordic Edge og kommunens smartbykontor, og bidra til flere møtesteder hvor kommunen og bedrifter sammen kan finne gode løsninger på byens utfordringer, og legge til rette for vår egen "digitale leverandørindustri" på smartbyområdet. Stavanger kan bli ledende på helseteknologi innenfor primærhelsetjenesten, som er et marked i kraftig vekst. Det offentlige har ansvar for omsorgen for våre eldre, men private aktører kan utvikle og skape teknologi som kan avlaste eldre og pårørende i hjemmet sitt og på sykehjem. Stavanger har lang erfaring med høyteknologisk utvikling, og

nyere samarbeidsprosjekter mellom energisektoren og helsesektoren på teknologiske prosjekter. Vi ønsker fra kommunens side å øke satsingen på velferdsteknologi og bruke offentlige anbud som en mulighet for næringsutvikling på helsetjenester og -produkter, slik Stavanger kommune har opparbeidet seg lang erfaring på med innovasjonspartner-skapet til Innovasjon Norge.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- legge til rette for utvikling av Smart Care Cluster og næringsaktører innenfor helse, inkludert pilotprosjektet: "Testlab" for ny teknologi innen eldreomsorg
- bruke plan- og arealreguleringen til å legge til rette for digital infrastruktur som styrker utviklingen av smartbyen
- bruke anbud på teknologi til i enda større grad å gjøre innovative anskaffelser slik at man også får utviklet markedet på den teknologien det er behov for

Kunnskapsbyen

Stavanger skal utvikles som universitetsby og studentby. En styrking av forsknings- og innovasjonsmiljøer vil tiltrekke flere forskningsbaserte og -relaterte bedrifter. Stavanger kommune spiller en sentral rolle som vertsby for de største forskningsinstitusjonene i regionen, som Universitet i Stavanger (UiS), Stavanger Universitetssykehus (SUS), NORCE Norwegian Research Centre, VID vitenskapelig høyskole og Bedriftsøkonomisk Institutt (BI). Forskningsmiljøer tiltrekker kompetente arbeidstakere med internasjonale nettverk, noe som kan øke regionens attraktivitet overfor investorer og arrangører av kongresser. Arbeiderpartiet har høye ambisjoner for studentbyen Stavanger, og vil legge til rette for at så mange som mulig av våre studenter får mulighet til å bruke sin kompetanse i vår region, gjennom flere møteplasser mellom studenter og bedrifter og samarbeid rundt praksisplasser og andre oppgaver.

Vi vil arbeide for etablering av et helsehus på Ullandhaug, og tilgang på fastlege for studenter etter modell fra Bergen. Stavanger kommune skal være en aktiv tilrettelegger for bygging av flere studentboliger i regi av SiS, med mål om dekningsgrad på 20 prosent av studentmassen. Arbeiderpartiet vil arbeide for et godt og rimelig rutetilbud fra sentrum til campusene, og vi vil ha bysykkelstasjoner til alle campuser.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- styrke Stavanger som universitetsby og legge til rette for fakulteter i sentrum
- støtte opp om Helsecampus Ullandhaug og løfte helse- og helseteknologi som satsningsområde
- arbeide for opprettelse av et medisinstudium ved Universitet i Stavanger
- videreutvikle Folken som studentenes kulturhus
- legge til rette for flere elevbedrifter i ungdomsskolen, og støtte en videreutvikling av entreprenørskapskompetanse for barn, unge og pedagoger i Stavangerskolen, i samarbeid med Ungt Entreprenørskap

Reiseliv

Kultur- og festivalnæringen utgjør en viktig del av vår kommunes næringsliv og økonomi. Stavanger har potensial til å bli en betydelig større kongressby. Arbeiderpartiet vil gi disse næringene høy prioritet i det kommunale virkemiddelapparatet, og samti-

dig være en tilrettelegger for bærekraft og økonomisk selvstendighet.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- legge til rette for konferansemarkedet og styrke Stavanger som kongressby
- utvikle området rundt Sverd i Fjell som et attraktivt turistområde, inkludert som mulig lokasjon for et nytt Vikingsenter
- være tilrettelegger for festivaler og arrangement som bygger opp under Stavangers identitet

Et inkluderende arbeidsliv

Vårt gode velferdssystem og aktive arbeidsmarkedspolitikk bidrar både til et fleksibelt arbeidsliv og til å holde ledigheten nede. Likevel er det altfor mange som står utenfor arbeidslivet og som ønsker å jobbe. Dette er både ungdom som har droppet ut av videregående skole, langtidsledige, personer med psykiske problemer og andre syke og delvis uføre. Mange av disse kan ikke og skal ikke jobbe; men mange ønsker å jobbe, og trenger på ulikt vis fellesskapets bidrag for å få det til. Akkurat som den enkelte har en plikt til å bidra etter evne, har fellesskapet en plikt til å stille opp for disse. Arbeiderpartiets politikk for arbeidslivet må sørge for at de som står utenfor arbeidslivet, og som Stavanger trenger for å bygge byen, kommer i jobb. I vårt arbeidsliv trenger vi alle.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- at alle sosialhjelpsmottakere kobles til en rett til aktivitet som bidrar til å kvalifisere for arbeidslivet
- øke sysselsettingen i Stavanger gjennom å involvere trepartssamarbeidet mer aktivt, for å få spesielt innvandrere, de med forsørgeransvar og unge under 30 år til å skaffe seg en jobb
- stille sommerjobber til rådighet for innvandrerungdommer, særlig for enslige asylsøkere
- øke antallet VTA-plasser, med prioritet til unge under 30 år
- sikre tilstrekkelige ressurser til Johannes Læringssenter slik at det kan utvikle seg ytterligere som en arena for utdanning og rekruttering til arbeidslivet

Vår by, våre gater, våre boliger

Arbeiderpartiet er stolte av særpreget i vår region. Stavanger har en tydelig næringsidentitet, et levende handelsliv og en spenstig kulturarena. Attraktivitet er avgjørende: Stavanger skal være en tiltrekkende kommune for oss som bor her, og den skal være attraktiv for de som kommer utenfra. Vi skal ha et levende sentrum som drivkraft, med pulserende bydeler som utvikles på egne premisser. Hos oss skal det være enkelt å komme seg rundt og det skal være et smidig samspill mellom by og land. Kommunen skal bygges med utgangspunkt i gode bomiljø i en periode hvor klimautfordringer krever vår absolutte oppmerksomhet: Vi søker identitetsbærende løsninger i et kompakt byfellesskap.

Bolig til alle

Et godt sted å bo er grunnleggende for helse, arbeid, samfunnsdeltakelse og et verdig

liv. For Arbeiderpartiet er det en selvfølge at alle skal ha denne muligheten, men det er dessverre ikke tilfelle i dag. Våre unge får det spesielt vanskelig - og dette bekymrer oss. Høye priser og liten tilgang på utleieboliger gjør at boligdrømmen for mange ikke kan realiseres. Dessverre velger også mange barnefamilier å flytte ut av byen vår. Realiteten er at Stavanger importerer 20-åringer, og eksporterer barnefamilier. Denne utviklingen må snus.

Arbeiderpartiet vil føre en boligpolitikk der kommunen tar ansvar for denne situasjonen. Vi vil føre en politikk som sikrer at vanlige lønnstakere kan kjøpe seg sin egen bolig. Vi vil styrke situasjonen til småbarnsfamiliene, studentene og enslige. De som faller utenfor boligmarkedet, skal få bistand til å skaffe seg bolig.

Arbeiderpartiet ser nødvendigheten av varierte boligtyper over hele byen. Det skal være plass til ulike mennesker med forskjellig livssituasjon og økonomi. Gjennom å bygge flere studentboliger vil Arbeiderpartiet gjøre Stavanger til en mer attraktiv by for studenter. Vi ønsker også sterk oppmerksomhet på de eldre sin bosituasjon og trivsel.

Vi tror på å styrke offentlige løsninger. Arbeiderpartiet vil føre en aktiv boligpolitikk i samarbeid med boligbyggelagene og private utbyggere. Kommunen må være progressiv på dette området. Vi må aktivt kjøpe tomter og det kommunale tomteselskapet er en viktig aktør som må utnyttes bedre. Det er også av aller høyeste prioritet å utrede modeller for å få unge og småbarnsforeldre inn på boligmarkedet, for eksempel gjennom å opprette en kommunal garanti for egenkapital.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- sikre kommunal styring av boligpolitikken ved aktivt eierskap til tomter, effektive plan- og reguleringsprosesser og forpliktende avtaler med utbyggere om framdriften
- tillate kommunal forkjøpsrett dersom landbruk-, natur- og friluftsområder reguleres til boligformål
- utrede modeller for å få unge og småbarnsforeldre inn på boligmarkedet
- skaffe tomter gjennom kjøp og bortfesting med mål om å bygge minst 300 studentboliger i perioden
- innføre boliggaranti for nye studenter som flytter til byen
- legge til rette for at en andel av nye boenheter skal være kommunale utleieboliger, og at disse spres geografisk mellom bydelene
- sikre en variert boligsammensetning og varierte leilighetsstørrelser i hele byen
- prøve ut "Leie til eie"-prosjekter i samarbeid med boligbyggelagene ved bruk av Husbankens startlån og tilskuddsordninger
- arbeide for bygging og etablering av flere utleieboliger i regi av boligbyggelag, stiftelser, ideelle organisasjoner og private aktører gjennom en tilskuddsordning i Husbanken
- at innbyggere med nedsatt boevne får boliger tilpasset sine behov, og legge til rette for etableringen av bokollektiver for personer med utviklingshemming
- at tilskuddsordningen for boligtilpasning kan benyttes slik at syke og eldre kan bo lenger hjemme og motta nødvendige hjelpetjenester i egne hjem

En vakker og tilgjengelig by

Arbeiderpartiet ønsker en grønn og framtidsrettet by. En by som er attraktiv også på

grunn av sitt omdømme som et trygt og trivelig sted å bo.

Vi ønsker en urban og vennlig by med korte avstander, gode kollektivløsninger og pulserende liv. Byutvikling skal brukes aktivt for å styrke folkehelsen og forebygge ensomhet. Arbeiderpartiet vil legge til rette for gode og varierte møteplasser og byrom. God arkitektur gir holdbare bygg og er en lønnsom investering for det offentlige og det private.

Natur og kulturlandskap er en viktig del av kommunen, og beliggenheten ved hav og fjord gir byen unike kvaliteter. Dette er verdier som vi må ta vare på til det beste for alle byens innbyggere. Vi må samtidig sørge for god tilgang på grønne lunger også inne i bykjernen og bydelene.

Arbeiderpartiet vil at byen skal planlegges langsiktig og med fokus på fellesskapsinteresser. Vi vil planlegge utviklingen av nye, større boligområder slik at skoler, barnehager, idrettsanlegg, kollektivløsninger og annen infrastruktur er på plass samtidig som folk flytter inn. Vann, kloakk, elektrisitet og IT må tas inn i planleggingen på et tidlig tidspunkt slik at fremtidig graving i sentrum og bydelene kan reduseres til et minimum.

Stavanger har noen områder med større levekårsutfordringer enn andre. Det er nødvendig med en langt sterkere innsats fra kommunens side for å sikre byens innbyggere like muligheter og stoppe og reversere de økende sosiale forskjellene i Stavanger.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- sette særlig strenge krav til tilpassing ved nybygging og fortetting i eksisterende småhusområder
- ta vare på våre grønne og blå lunger, ruste opp parkene og sørge for flere trær og benker i hele byen
- utforme en stor lekeparks for barn og eldre i sentrum, for eksempel i Bjergsted
- sikre fri ferdsel i strandsonen, skape nye turveier og legge til rette for turaktivitet i hele kommunen
- prioritere kvinner ved navngivning av nye gater og oppføring av nye statuer
- legge prinsippet om bærekraft til grunn for byutvikling
- ha en ren by, med jevnlig avfallstømming, flere offentlige søppelkasser og lavt støynivå
- styrke satsingen på universell utforming
- arbeide for tilstrekkelig bredbåndskapasitet i hele kommunen
- at utbyggere som får gjennomføre store prosjekt, gir noe ekstra tilbake til fellesskapet i form av parker, tilrettelagte og tilgjengelige arealer og andre tiltak utover det vanlige
- stille krav til grønne tak for større nybygg
- sikre støtte til utbedringer og vedlikehold av turstier i kulturlandskap og beitemark
- gi småbåtsbruk bedre vilkår

Bybevaring er byutvikling

Arbeiderpartiet er et parti med historisk bevissthet og innsikt i de identitetsbærende komponentene som gjør at du kjenner at du hører hjemme. Vår by og våre omgivelser har en viktig historie. Det vil partiet bevare og respektere, samtidig som vi søker progressiv utvikling og næringsforståelse. Vi har tro på at tiden er inne for å myke opp skillelinjene mellom byutviklere og byvernere, og se næringsutvikling og bybevaring under ett.

Her er samarbeid og identitetsforståelse nøkkelen.

I kjernen av vår identitet ligger en internasjonalt anerkjent trehusby. Arbeiderpartiets slår ring om denne identiteten og vil gi den både vern og gode levekår. Vi skal være med på å bevare og utvikle de berømte signalområdene vi er stolte av å være i besittelse av, enten det er Domkirken, Kongsgård eller Gamle Stavanger. Vi ønsker å utrede bevaringsorientert og moderne utvikling av andre historiske områder, som Hermetikkgata i Østre Bydel og Eckhoffhøyden med sine praktfulle monumentalbygg.

Arbeiderpartiet ønsker et moderne samspill mellom det gamle og det nye. Vi ønsker innovative løsninger som ivaretar identitet. Vi vil stille strenge krav til kvalitet i all by- og stedsutvikling i kommunen.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- styrke byantikvarens rolle, gjennom økt bemanning og økt informasjonsarbeid
- sikre god og organisk arkitektur i byen, blant annet ved å etablere en egen byarkitekt
- arbeide for konstruktiv dialog mellom utviklere og bevaringsinstanser
- verne og videreutvikle Trehusbyen
- arbeide for en bevaringsorientert revitalisering av Eckhoffhøyden
- innføre vernemillion hvor innbyggere kan få støtte til tilbakeføring og restaurering av trehus
- opprette tilskuddsordning for kulturminnevern
- styrke befolkningens innflytelse i byutviklingssaker
- gi huseiere gratis tilgang til kommunens fotoarkiv
- sette krav til bruk av arkitektkonkurranser

En by i vekst

Verdiskaping og styrking av lokalt næringsliv og jordbruk skal stå sentralt i kommunal planlegging. Styrking av byens urbane kvaliteter er avgjørende for at Stavanger skal lykkes med å tiltrekke seg framtidens arbeidsplasser og arbeidstakere.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- legge til rette for at flere skal bo, arbeide og handle i sentrum. Dette skal skje ved hjelp av en ny, offensiv sentrumsplan og et tettere offentlig-privat samarbeid gjennom City Impact District-prosjektet
- prioritere fortetting langs kollektivaksen mellom Stavanger og Sandnes

Vårt miljø, vårt klima

Miljøforbedringer gir byen og innbyggerne glede. Ren luft, mindre støy og rent drikkevann er avgjørende for helse og livskvalitet til innbyggerne. Attraktive parker, effektive transportmuligheter, bading og fising i nærmiljøene fremmer trivsel. Når kommunen går foran som et bra eksempel, bidrar det til teknologisk utvikling og endring. Arbeiderpartiet vil verne om jordbruksjord og naturmangfold i og utenfor tettbebyggelsen. Innbyggernes involvering er avgjørende for å oppnå målene for regionen. Vi skal jobbe

for et tettere samarbeid mellom byer/kommuner i regionen, i Norge og på internasjonalt nivå.

Transportløsninger for fremtiden

Å bo i en by gir gode forutsetninger for å ta valg til beste for miljøet. I en moderne by har fotgjengerne, syklistene og kollektivtransport prioritet fremfor privatbilen. Arbeiderpartiet vil prioritere kollektivtransport høyere i fremtidige transportinvesteringer.

Kollektivtrafikken skal være tilgjengelig, rask og pålitelig. Arbeiderpartiet ønsker å satse på et miljøvennlig båttilbud som primært skal bidra til å transportere innbyggere til og fra jobb, men også til rekreasjon på badestrender og på øyene i tillegg til å være et tilbud for turister.

Stavanger har spredt bosetting med store avstander mellom bolig og arbeid som har ført til at en større andel bruker bilen for å dekke sitt transportbehov enn de andre storbyområdene. Manglende veikapasitet i rushtiden gir køer og dårlig framkommelighet for all trafikk, mens bussene ikke greier å holde rutene. Arbeiderpartiet ønsker et trygt, moderne og effektivt veinett i Stavanger. Samtidig må vi stimulere til at bilparken i Stavanger, både privatbiler og nyttetransport, blir mer miljøvennlig.

Sammen gir gode løsninger for kollektivtrafikken, sykkel og gange mindre transportbehov og bedre framkommelighet for dem som må bruke egen bil. Dette, i tillegg til et stort innslag av fossilfrie kjøretøy og maritim transport, vil være avgjørende for mulighetene til å redusere klimagasser fra veitrafikken. Dette kan sette oss i stand til nå det forpliktende nasjonale nullvekstmålet for byområdene, hvor all økning i persontransport skal skje med kollektiv, sykkel og gange. Selv om dette er et krevende mål for Stavangerregionen, særlig etter at det nye sykehuset er lagt til Ullandhaug, vil Arbeiderpartiet aktivt arbeide for at dette målet skal nås.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- ha bedre rutetilbud og billigere offentlig transport
- sikre rimelige billettpriser på kollektivtransport og videreføre HjemJobbHjem-ordningen
- utvikle bussveien, med fokus på frekvens, pålitelighet og reisekomfort
- på sikt avvikle bompengefinansiering og erstatte det med veiprising som tar hensyn til det sosiale aspektet
- arbeide for å redusere nivået på bompengeavgiftene i dagens bymiljøavtale
- arbeide for sikring av skoleveier
- få på plass flere sykkelekspressveier inn mot sentrum som er koblet sammen med sykkelstamveien og sykkelveier i bydeler og kommunedeler
- sikre tryggere sykkelveier, og integrere sykkelveier i all planlegging
- utvide bysykkelordningen og etablere flere trygge sykkelparkeringer og sykkelhoteller
- utvide gågatenettet i sentrum og åpne en shuttlebuss i sentrum for bedre framkommelighet
- utvikle bedre kommunikasjonsakser mellom Ullandhaug og sentrum
- øke satsingen på Jærbanen og gjenåpne Hillevåg og Forus stasjon
- bedre kollektivforbindelsene til Stavanger Lufthavn, Sola

- arbeide for å realisere Øyfast dersom det pågående utredningsarbeidet gir grunnlag for det
- begrense bilbasert detaljhandel utenfor sentrum

Mot et fossilfritt Stavanger i 2030

Klimaendringene er ett faktum, og mye av årsaken ligger i fossile brennstoff. Det er derfor viktig at vi setter oss klare delmål for å nå togradersmålet i Paris-avtalen. Fossilfrie brensler vil gjøre transporten mer effektiv og grønnere, byggene mer effektive og luften renere. Arbeiderpartiet mener derfor at Stavanger skal ha redusert sine utslipp betraktelig innen 2030.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- oppnå 40 prosent energieffektivisering av offentlige bygg innen 2030
- føre strenge klima- og miljøtiltak i Stavanger kommunes innkjøpsprosedyrer
- at alle kommunens biler skal være fossilfrie
- ha som mål at over halvparten av alle jobbreiser skal være til fots, med sykkel eller kollektivtransport innen 2030
- offentlig transport skal være karbonnøytral innen 2030
- stille krav til lav- eller nullutslippsteknologi i kollektiv- og drosjetrafikken
- øke antall ladestasjoner for elbiler
- vurdere støtteordning til kjøp av elsykkel til enkelte grupper
- utrede begrensning i antall cruiseanløp og maksgrense for utslipp fra cruisenæringen
- flytte cruisetrafikken ut av Vågen til Bjergsted, stille krav om bruk av landstrøm, og vurdere cruiseturistskatt for å finansiere miljøtiltak rettet mot cruiseindustrien

Jordvernet

I dag blir økende andeler av Norges beste matjord bygget ned. Det er derfor viktig at vi jobber for å sikre at den gode matjorden vi fortsatt har i Stavanger kommune, blir brukt til landbruk også i fremtiden. Arbeiderparti mener derfor jordvernet må håndheves strengere enn i dag.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- ha strengere håndhevelse av jordvern
- tilrettelegge for at innbyggerne enkelt kan bruke naturen og kulturlandskapet

Videreutvikle grønne lunger og biologisk mangfold

Byens grønne og blå områder skaper ro og balanse i byen. I en voksende by blir det vanskeligere å finne plass til flere store grønne områder. Vi skal derfor «flette» naturen inn i byen når vi får mulighet til det, slik at vi får flere små pletter av levende grønt og tilgang til sjø.

Park- og grøntområder er viktige for trivsel og folkehelse. Jo tettere vi bygger ut, desto viktigere blir det å sikre tilgang på både grøntområder og bynære naturområder. Stavanger har ennå mange verdifulle grøntområder, og disse må i større grad tas vare på og skjermes for utbygging. Samtidig er det viktig å stille krav om at planlagte parkområder faktisk blir bygget ut, og ikke blir liggende ubrukt i boligområder.

Det kastes for mye mat i Stavanger. Å redusere matsvinn er et viktig grep i miljøvernpolitikken i årene som kommer.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- involvere de faglige og frivillige ressursene for innbyggerinvolvering
- ha naturreservat i Mosvannet og verne det biologiske mangfoldet
- bevare adgang til sjøfront
- slå en rød ring rundt grønne lunger, og sikre hele byen tilgang til fri- og grøntområder og parker av høy kvalitet for ro, hygge og rekreasjon
- jobbe for utvikling i bruk av biogass fra regionale ressurser
- ta skikkelig tak i overvannshåndteringen ved å se spesifikt på materialbruk som absorberer vann, spesielt på utsatte steder som underganger og skråninger
- arbeide for en bærekraftig utvikling av havbruksnæringene, der miljø, fellesskapsinteressene og næringsshensyn ivaretas
- kreve at alle tiltak i grøntområder, parker og rekreasjonsområder skal være miljøvennlige og uten miljøgifter i utformingen
- utarbeide status for biologisk mangfold og verneverdige grøntområder og gi varig vern mot utbygging i enkelte områder
- ta vare på det biologiske mangfoldet og ha økt kommunal innsats mot uønskede arter som sitkagran, brunsnegle og stillehavsøsters
- redusere matsvinn med 50 prosent innen 2030
- jobbe for at Stavanger skal bli en palmeoljefri kommune
- forby bruk av unødvendig plast og arbeide for å erstatte engangsprodukter av plast med mer miljøvennlige alternativer
- at Stavanger skal være en ledende kommune innenfor dyrevelferd

Vår kultur, vår idrett, våre frivillige

Kultur og idrett inspirerer, danner, inkluderer og åpner dører mot omverden. Et rikt og variert fritids- og kulturtilbud er viktig for trivsel, helse og livsglede. En sterk frivillig sektor bygger opp om vårt demokrati. Gjennom opplevelser og mestring, aktivitet og rekreasjon, utvikler vi oss som mennesker.

Kulturbyen Stavanger

Kultur- og idrettstilbud skal være tilgjengelig for hele kommunens befolkning, uavhengig av inntekt, alder og tilhørighet. Alle barn skal ha like muligheter til å utøve kunst og kultur, og Arbeiderpartiet vil videreføre kulturformidling til barn og unge gjennom den kulturelle skolesekken. Vi vil ha et variert og godt kulturskoletilbud i alle bydeler, med foreldrebetaling som gjør tilbudet tilgjengelig for alle. Vi vil forsere arbeidet med å opprette bydelsskulturskoler, som i Kvernevik.

De profesjonelle kulturinstitusjonene er viktige drivkrefter i regionen. Disse skal sikres gode og forutsigbare rammevilkår. Kommunens bidrag til videre utvikling må ivaretas, og kommunen skal være aktiv og offensiv der den har eierandeler. Vi vil arbeide for at statens bidrag til de store regionale kulturinstitusjonene økes.

Både Museum Stavanger og Rogaland Teater har utbyggingsbehov. Arbeiderpartiet mener disse behovene kan ses i sammenheng, og at Kannik-området byr på spennende

muligheter for både teater- og museumsdrift.

Ungdomsklubber skal være tilgjengelig i alle bydelene, og skolars potensial som kulturarenaer må utnyttes bedre. For mange barn og unge dekker skolegårdene et annet behov enn idrettsbanene, og Arbeiderpartiet vil ha en rask oppgradering av skolegårdene som del av et større levekårsløft.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- forbedre og styrke stipendordningene for det frie kunstfeltet
- legge bedre til rette for byens unike filmmiljø, og styrke formidling av den lokale filmarven
- utvide kulturskolen for å nå nasjonalt mål om å tilby 20 prosent av grunnskoleelevene plass, øke antall friplasser, og videreutvikle en bydelsnær kulturskole
- øke støtten til nettverket for forfulgte forfattere (ICORN)
- arbeide for rehabilitering av viktige kultur- og byhistoriske bygg, herunder våre fem middelalderkirker, et større statlig tilskudd til rehabilitering av Stavanger domkirke som et unikt bygg i byen og landet
- innføre kulturkort for barn og unge for å øke antallet kulturopplevelser for aldersgruppen

Aktivitet for alle

Vi vil arbeide systematisk for å fange opp barn og unge som faller utenfor fritidsaktiviteter, og vi vil senke den økonomiske terskelen for deltakelse. Antall friplasser i kulturskolen må økes.

Med sine over 40 000 medlemmer, over 150 klubber og et mangfold av frivillige, er idretten en uunnværlig ressurs for byen. Videreutviklingen av idretten i Stavanger skal baseres på attraktive og mangfoldige tilbud i bydelene der folk bor, med åpne, tilgjengelige idrettsanlegg og lave medlemskontingenter. Toppidrettsutøvere skal kunne utøve idretten sin og utvikle seg i regionen. Dette er viktig for identitet, stolthet og idrettsturisme. Anlegg av nasjonal og internasjonal standard skal planlegges, utvikles og driftes i fellesskap med våre nabokommuner.

Frivilligheten gir store bidrag til gode oppvekstkår, fellesskap, mangfold og livskvalitet. De frivillige organisasjonene spiller en viktig rolle i inkluderingsarbeidet på tvers av mange ulike grupper i samfunnet, og må derfor sikres nok støtte og tilgang på aktivitetslokaler.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- sikre lave medlemskontingenter, blant annet gjennom en egen lavterskelpott etter mønster fra Eiganes og Våland bydel, slik at idrett og andre fritidsaktiviteter er tilgjengelig for alle
- opprette koordinatorstillinger for å få flere barn og unge inkludert i kultur- og fritidsaktiviteter
- fremme nye, smarte løsninger når det gjelder planlegging og bygging av idrettsanlegg i nærmiljøet, hvor flere idrettsgrener kan kombineres og hvor både organisert og uorganisert aktivitet kan utøves
- bidra til bygging av et 50-metersbasseng i Stavanger-regionen
- sikre tilgang til nye kunstgressbaner i bydelene der behovet er størst
- åpne idrettshaller for barnefamilier på søndager
- opprette en portal med informasjon om tilbudene om tilrettelagt trening

- skape møteplasser og aktiviteter i lokalsamfunn på tvers av ulike grupper i befolkningen
- etablere frivillighetssentral i alle bydeler
- gjøre det enklere for lag og organisasjoner å søke om kommunale tilskudd
- videreføre bibliotek- og kulturskoletilbudet i de nye delene av kommunen
- utvikle skolebygg som kulturarenaer ved nybygg og rehabilitering, for korps og andre kulturaktører
- gjøre frivillig sektor mer kjent og tilgjengelig for unge
- utnytte skoler og andre offentlige bygg som er ubrukt på kveldstid til fordel for lag og organisasjoner
- øke integreringsmidlene
- etablere ungdomsklubber i alle bydeler og bevare Metropolis på Nytorget som et viktig møtested for ungdom, samlokalisert med Ungdom og Fritid. Ved ombygging skal Metropolis sikres erstatningslokaler fra dag én
- styrke den kulturelle spaserstokken, den kulturelle skolesekken og kulturtilbudet i barnehagene
- legge til rette for at flere ansatte i kommunens virksomheter kan sykle til jobb ved oppgradering av garderobe- og sykkel fasiliteter

Vårt lokalstyre, vår felles økonomi og våre ansatte

Arbeiderpartiets viktigste mål er at Stavanger skal være Norges beste by å leve, arbeide og bo i.

Kommunen som arbeidsgiver

For oss er det avgjørende å gi gode tjenester til innbyggerne, og våre ansatte er vår viktigste ressurs. Stavanger kommune er en stor arbeidsgiver med rundt 10 000 fast ansatte. Vi vil sikre en arbeidsgiverpolitikk med fokus på rekruttering og videreutvikling av kompetente medarbeidere, tuftet på medvirkning, tillit og forutsigbarhet.

I deler av virksomheten er deltid en utfordring. Særlig gjelder dette pleie- og omsorgssektoren, der andelen deltidsansatte er på nærmere 50 prosent. Mye deltid er uheldig for kvaliteten på tjenestene og for muligheten for å rekruttere tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft. I tillegg er deltidsarbeid over tid uheldig for den enkelte arbeidstaker, både med tanke på muligheter for inntekts – og kompetanseutvikling og fremtidige pensjonsrettigheter.

En heltidskultur vil styrke kvinners tilknytning til arbeidslivet, og også tiltrekke flere menn til sektoren. Det vil også kunne bidra til å redusere kommunens sykefravær som nå er på over 8 prosent. Dette er det høyeste nivået på 10 år!

Arbeiderpartiet vil at hele, faste stillinger skal være hovedregelen. Det gir bedre forutsigbarhet både for brukeren og den ansatte. Med heltidsstillinger vil alle ansatte få samme tilhørighet og ansvar i jobben, det vil gi mindre fravær og vikarer, og dermed positive gevinster for brukerne.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- styrke det partssammensatte samarbeidet
- prioritere økning i hele, faste stillinger
- redusere bruk av midlertidige ansettelser
- etablere kommunal vikarordning
- gjennomgå og fjerne tidstyver, unødvendig kontroll og rapportering
- stille krav til språkkunnskaper for medarbeidere i helse – og omsorgssektoren og i oppvekstsektoren
- jobbe for å tette lønnsgapet mellom sykepleiere i kommunen og på sykehusene

Kommunen som tjenesteyter og innkjøper

Stavanger kommune er en betydelig markedsaktør som kjøper inn varer og tjenester for over 3 milliarder kroner hvert år. Arbeiderpartiet vil arbeide for å hindre arbeidslivskriminalitet og bidra til et strengt anbuds- og innkjøpsreglement med tydelige rutiner for oppfølging av leverandører. Kommunen må bruke sin innkjøpsmakt på en måte som sikrer etiske, sunne og framtidsrettede forhold i norsk arbeidsliv, med klare og relevante krav til leverandørene, for eksempel om lærlinger.

Den teknologiske utviklingen gjør det mulig å løse mange av kommunens oppgaver på nye måter. Ønske om digitalisering og investering i teknologi innebærer krav til omstilling og effektivisering. Alle ansatte må sikres forsvarlig digital kompetanse på sine fagfelt for å utvikle tjenestene. God ledelse må prioriteres i denne sammenhengen. Ingen skal bli arbeidsledig i kommunen som en konsekvens av omstilling og ny teknologi.

Kommunen må jobbe sammen med innbyggerne for å finne nye arbeidsmåter som kan løse samfunnsutfordringene. Smartbyarbeidet er et viktig virkemiddel i denne sammenhengen. Smartbyarbeidet handler om å utvikle bedre og mer effektive tjenester til innbyggerne, bidra til ny næringsvirksomhet og nye arbeidsplasser, redusere klimagassutslipp og bidra til en mer bærekraftig samfunnsutvikling.

Det er viktig å gjøre digitale og teknologiske løsninger tilgjengelige for alle. Derfor vil Stavanger Arbeiderparti legge til rette for opplæring for eldre, nye innbyggere og andre med behov både før og mens digitale løsninger tas i bruk.

Ideelle organisasjoner har i mange år hatt ansvar for drift av bl.a. sykehjem i mange kommuner. De har stort sett levert tjenester av god kvalitet. De siste årene har det imidlertid kommet et økende antall private kommersielle aktører som leverer helse- og sosialtjenester.

De private kommersielle aktørene har kommersielle eiere som stiller krav om utbytte. Dette er et viktig skille mellom de private kommersielle aktørene og de offentlige og ideelle organisasjonene. Der private kommersielle eiere har driftsansvaret, blir det et større press på kostnader, blant annet til bemanning, lønn og pensjon til de ansatte. Resultatet er dårligere tjenester for brukerne. Vi mener derfor at helse- og sosialtjenester ikke skal overlates til private kommersielle aktører. Når kontrakter med private kommersielle aktører går ut og nye kontrakter skal tildeles, vil vi derfor prioritere ideelle aktører framfor private kommersielle tilbydere. Slik får brukerne de beste helsetjenestene.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- hindre arbeidslivskriminalitet og sosial dumping gjennom profesjonelle rutiner for oppfølging av leverandørene

- bruke seriøse bedrifter med faste ansettelser, gode lønns- og arbeidsvilkår og minimum 10 prosent lærlinger ved anbud og innkjøpsavtaler
- prioritere å ha ressurser til å kontrollere at aktører som har fått anbud følger opp vilkårene i konkurransegrunnlaget, og ved brudd fastsette høye satser for bøtelegging
- prioritere offentlige og private ideelle tilbydere framfor private kommersielle når det skal tildeles oppdrag innenfor helse- og sosialtjenesten
- gjøre plass for flere unge i arbeidslivet, blant annet gjennom å ha minst 1 lærling per 500 innbyggere i Stavanger kommune
- overføre flere oppgaver til kommunens egenregi. Det vil gi bedre muligheter til å sikre norske lønns- og arbeidsbetingelser

Politisk styring og lokaldemokrati

Den politiske styringen av Stavanger skal være preget av åpenhet og nærhet. I den nye kommunen er det spesielt viktig at det flyttes makt, myndighet og ressurser fra rådmannsnivået og ut til bydelene. Det er tilsvarende viktig at den politiske organiseringen innrettes slik at menneskelige ressurser og stort engasjement i bydelene blir nyttiggjort på en bedre måte enn i dag. Stavanger framstår i dag som en sentralisert kommune, der den reelle makten og innflytelsen i dagens bydelsutvalg er beskjedne.

Arbeiderpartiet ønsker å flytte mer formell beslutningsmyndighet fra rådmannsnivået og ut til bydelene på områder som park, idrett, kultur og trafiksikkerhet. En slik desentralisering må følges opp med nødvendige økonomiske og administrative ressurser. Bydelsutvalgene må også få større innflytelse i utarbeidelsen av alle typer planer og andre større saker. Bydelsutvalgene skal alltid involveres tidlig, og formelle rutiner for medvirkning fra bydelene i utrednings- og beslutningsprosesser må strammes opp.

Selv om engasjementet for nærmiljøet i bydelene er stort allerede i dag, finnes det fortsatt krefter som ikke er utløst. Derfor må kommunen bidra til involvering og medvirkning på en langt mer aktiv måte enn i dag. Det bør tilføres personalressurser i hver bydel med sikte på å stimulere og støtte innbyggerinvolvering på bred front. En slik funksjon bør knyttes opp mot arbeidet som i dag gjøres av frivillighetssentralene.

Utfordringer og arbeidsmåter varierer i de ulike bydelene. Derfor bør det legges til rette for at bydelsutvalgene kan samarbeide tettere og dele erfaringer på en systematisk måte. Rådmannen må få ansvaret for å arrangere jevnlig møter der alle medlemmene i bydelsutvalgene, andre sentrale politikere i kommunen og administrasjonen deltar.

Videre er det viktig at Stavanger framstår som en åpen og tilgjengelig kommune. Arbeiderpartiet vil jobbe for at den politiske deltakelsen blir enda høyere enn i dag, og at dialogen mellom innbyggerne og de folkevalgte blir tettere. Aktiv bruk av smartteknologi, mer inkluderende høringsprosesser, og heving av statusen til Ungdommens bystyre vil bidra til å nå disse målene.

Ansatte og tillitsvalgte i Stavanger kommune utgjør en viktig faglig ressurs. Denne ressursen bør de folkevalgte benytte seg av også i kommunalstyrene. Ansattrepresentasjon

i kommunalstyrene, med tale- og forslagsrett, bør derfor gjeninnføres.

De folkevalgte har arbeidsgiveransvaret for de ansatte i Stavanger kommune. Dette er et viktig ansvar, og derfor bør politikerne og ikke administrasjonen representere arbeidsgiversiden i arbeidsmiljøutvalgene og hovedarbeidsmiljøutvalget.

Stavanger kommune har en lav eiendomsskatt sammenlignet med andre kommuner. Skatten skal ikke økes uten at det knyttes direkte opp mot nødvendige velferdsprosjekter for barn, unge eller eldre.

Stavanger Arbeiderparti vil:

- gi bydelsutvalgene større innflytelse i samtlige faser ved utarbeidelsen av plansaker og andre større saker. Rutinene på området strammes opp
- flytte betydelig makt, myndighet og ressurser fra rådmannsnivået til bydelene
- utrede innføring av direktevalg til kommunedelsutvalgene
- at bydelsutvalgene/kommunedelsutvalgene får større formell beslutningsmyndighet på områder som park, idrett, kultur og trafikksikkerhet
- sette av personalressurser i alle bydeler for å øke innbyggerinvolveringen
- avholde jevnlig møter der alle bydelsutvalg, andre sentrale politikere og administrasjonen møtes for å drøfte aktuelle saker og dele erfaringer
- ta i bruk ny teknologi for å øke valgdeltakelsen og den politiske deltakelsen generelt
- ta grep for å øke den politiske rekrutteringen fra alle lag
- at Ungdommens bystyre tas mer systematisk med i beslutningsprosessene når viktige ungdomssaker forberedes og behandles i bystyret
- arbeide for at prøveordningen med 16-års stemmerettsalder ved valg gjenopptas, og på sikt gjøres permanent
- gjeninnføre ordningen med ansattrepresentasjon i kommunalstyrene
- gjeninnføre ordningen med politisk representasjon i arbeidsmiljøutvalgene og hovedarbeidsmiljøutvalget